

PRESUDA SUDA (peto vijeće)

27. rujna 1988. (*)

„Članak 5. točka 3. i članak 6. točka 1. Konvencije iz Bruxellesa – Više od jednog tuženika – Pojam delikta, prijestupa i nedopuštenog postupka”

U predmetu 189/87,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku, na temelju članka 3. Protokola od 3. lipnja 1971. o tumačenju od strane Suda Konvencije od 27. rujna 1968. o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima, koji je uputio Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud) u postupku koji se vodi pred tim sudom između

Athanasiosa Kalfelisa, krznara, s jedne strane,

i

1) Bankhaus Schröder, Münchmeyer, Hengst und Co., koji sada posluje pod nazivom HEMA Beteiligungsgesellschaft mbH KG u likvidaciji,

2) Bankhaus Schröder, Münchmeyer, Hengst International SA, Luxembourg,

i

3) Ernsta Markgrafa, prokurista društva Bankhaus Schröder, Münchmeyer, Hengst und Co., Frankfurt na Majni, s druge strane,

o tumačenju članka 5. točke 3. i članka 6. točke 1. Konvencije od 27. rujna 1968.,

SUD (peto vijeće),

u sastavu: G. Bosco, predsjednik vijeća, U. Everling, Y. Galmot, R. Joliet i F. A. Schockweiler, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Darmon,

tajnik: B. Pastor, administratorica,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Athanasiosa Kalfelisa, Harald Aderhold, *Rechtsanwalt*,
- za njemačku vladu, Christof Böhmer, u svojstvu agenta,
- za talijansku vladu, Oscar Fiumara, *avvocato dello Stato*,

- za vladu Ujedinjene Kraljevine, H. R. L. Purse, uz asistenciju M. C. L. Carpentera, u svojstvu agenata,
- za luksemburšku vladu, Yves Mersch, *commissaire du gouvernement près la Bourse*, u svojstvu agenta, uz asistenciju Nicolasa Deckera, *avocat*,
- za Komisiju Europskih zajednica, Jörn Pipkorn, član Pravne službe, uz asistenciju Wolf-Dietricha Krause-Abklassa, *Rechtsanwalt*,

uzimajući u obzir izvještaj za raspravu i nakon rasprave održane 5. svibnja 1988.,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 15. lipnja 1988.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Rješenjem od 27. travnja 1987., koje je tajništvo Suda zaprimilo 16. lipnja 1987., Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud) uputio je Sudu na temelju članka 3. Protokola od 3. lipnja 1971. o tumačenju od strane Suda Konvencije od 27. rujna 1968. o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (u daljnjem tekstu: Konvencija) dva prethodna pitanja koja se tiču tumačenja članka 5. točke 3. i članka 6. točke 1. Konvencije.
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora koji se vodi između Athanasiosa Kalfelisa s jedne strane i banke Bankhaus Schröder, Münchmeyer, Hengst und Co., Frankfurt na Majni, njezina društva kćeri Bankhaus Schröder, Münchmeyer, Hengst International SA, Luxembourg, te Ernsta Markgrafa, prokurista prvo navedene banke, s druge strane.
- 3 Između ožujka 1980. i srpnja 1981. A. Kalfelis sklopio je s bankom sa sjedištem u Luxembourg, putem posredništva banke sa sjedištem u Frankfurtu na Majni i uz sudjelovanje prokurista potonje banke, niz promptnih i terminskih burzovnih transakcija u srebru i za to banci u Luxembourg platilo 344 862,52 DEM. Terminske transakcije ostvarile su potpun gubitak. A. Kalfelis želi tužbom postići da se tuženicima, koji su solidarni dužnici, naloži isplata u njegovu korist iznosa od 463 019,08 DEM zajedno s kamatama. Njegov zahtjev temelji se na odgovornosti za kršenje ugovorne obveze pružanja informacija i za delikt, u skladu s člankom 823. stavkom 2. Bürgerliches Gesetzbucha (građanski zakonik), u vezi s člankom 263. Strafgesetzbucha (kazneni zakonik) i člankom 826. Bürgerliches Gesetzbucha, jer su mu tuženici svojim ponašanjem *contra bonos mores* prouzročili gubitak. Svoju tužbu zbog neopravdanog bogaćenja A. Kalfelis temelji i na tome što ugovori o terminskim burzovnim transakcijama, kao što su terminske transakcije u srebru, u skladu s obveznim odredbama njemačkog prava nisu obvezujući za stranke te on stoga može tražiti povrat plaćenih iznosa.

4 Banka Schröder, Münchmeyer, Hengst International SA usprotivila se nadležnosti njemačkih sudova u svim instancama postupka te je Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud) stoga prekinuo postupak i uputio Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. (a) Valja li članak 6. točku 1. Konvencije EEZ-a tumačiti na način da mora postojati veza između tužbi protiv različitih tuženika?

(b) Ako na pitanje pod (a) valja odgovoriti potvrdno, postoji li nužna veza između tužbi protiv različitih tuženika ako te tužbe u biti imaju istu činjeničnu i pravnu osnovu (jednostavno suparničarstvo) ili postojanje veze valja pretpostaviti samo ako je svrsishodno održati zajedničko ročište i donijeti zajedničku odluku o tim tužbama kako bi se izbjegla opasnost od donošenja proturječnih presuda u odvojenim postupcima (kao na primjer u slučajevima nužnog suparničarstva)?

2. (a) Valja li pojam „delikt” iz članka 5. točke 3. Konvencije EEZ-a tumačiti neovisno o Konvenciji ili ga valja tumačiti u skladu s pravom koje se primjenjuje u svakom pojedinačnom slučaju (*lex causae*), a koje se određuje u skladu s međunarodnim privatnim pravom suda pred kojim se vodi postupak?

(b) Dodjeljuje li se člankom 5. točkom 3. Konvencije EEZ-a, u pogledu tužbe utemeljene na zahtjevima proizašlim iz delikta i ugovora ili neopravdanog bogaćenja, pomoćna nadležnost, zbog činjenične povezanosti čak i za zahtjeve koji se ne temelje na deliktu?”

5 Za potpuniji prikaz činjenica u glavnom postupku, tijeka postupka i pisanih očitovanja podnesenih Sudu upućuje se na izvještaj za raspravu. Ti dijelovi spisa u nastavku se spominju ili razmatraju samo u mjeri u kojoj je to potrebno za obrazloženje odluke Suda.

Prvo pitanje

6 Prvim pitanjem koje je uputio Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud) u biti se nastoji utvrditi mora li za primjenu članka 6. točke 1. Konvencije postojati veza između zahtjeva koje je isti tužitelj postavio protiv nekoliko tuženika i ako mora, kakva je priroda te veze.

7 U skladu s člankom 2. Konvencije, osobe s domicilom u državi ugovornici, na temelju odredbi Konvencije, „bez obzira na državljanstvo, tuže se pred sudovima te države”. Međutim, u odjeljku 2. glave II. Konvencije propisuje se „posebna nadležnost”, na temelju koje se tuženika s domicilom u državi ugovornici može tužiti u drugoj državi ugovornici. U skladu s posebnom nadležnošću propisanom člankom 6. točkom 1., kada je tuženik „jedan od tuženika” može ga se tužiti „pred sudovima nadležnim za mjesto u kojem jedan od njih ima domicil”.

8 Načelom koje je propisano Konvencijom nadležnost se dodjeljuje sudovima države u kojoj tuženik ima domicil, a nadležnost predviđena člankom 6. točkom 1. iznimka je od tog načela. Iz toga slijedi da se prema iznimci te vrste valja odnositi tako da ne postoji mogućnost dovođenja u pitanje samog postojanja tog načela.

- 9 Ta mogućnost mogla bi se pojaviti kada bi tužitelj mogao slobodno uložiti tužbu protiv nekoliko tuženika s isključivim ciljem izbjegavanja nadležnosti sudova države u kojoj jedan od tuženika ima domicil. Kao što je navedeno u izvještaju odbora stručnjaka koji su sastavili Konvenciju (SL C 59, 5.3.1979., str. 1.), ta se mogućnost mora isključiti. Zbog toga između zahtjeva postavljenih protiv pojedinačnih tuženika mora postojati veza.
- 10 Kako bi se osigurala što veća jednakost i ujednačenost prava i obveza koje proizlaze iz Konvencije za države ugovornice i osobe na koje se ona odnosi, nužno je neovisno odrediti prirodu te veze.
- 11 U tom pogledu valja napomenuti da se u gore navedenom izvještaju odbora stručnjaka u objašnjenju članka 6. točke 1. izričito spominje nastojanje da se izbjegne opasnost donošenja međusobno proturječnih presuda u različitim državama ugovornicama. Osim toga, i u samoj Konvenciji vodi se računa o tome te se člankom 22. uređuju slučajevi vođenja povezanih tužbi pred sudovima različitih država ugovornica.
- 12 Pravilo sadržano u članku 6. točki 1. stoga se primjenjuje kada su pri ulaganju tužbi protiv različitih tuženika te tužbe povezane, odnosno kada je svrsishodno održati zajedničko ročište i zajednički odlučiti o njima kako bi se izbjegla opasnost od donošenja proturječnih presuda u odvojenim postupcima. Na nacionalnom je sudu da u svakom pojedinačnom predmetu provjeri je li ispunjen taj uvjet.
- 13 Stoga na prvo pitanje valja odgovoriti da, kako bi se primjenjivao članak 6. točka 1. Konvencije, između različitih tužbi koje je isti tužitelj podnio protiv različitih tuženika mora postojati veza takve vrste da je svrsishodno održati zajedničko ročište i donijeti zajedničku odluku o tim tužbama kako bi se izbjegla opasnost od donošenja proturječnih presuda u odvojenim postupcima.

Drugo pitanje

- 14 Drugim pitanjem koji je uputio Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud) u biti se nastoji utvrditi, prvo, valja li pojam „predmeti koji se odnose na delikt, prijestup ili nedopušteni postupak” upotrijebljen u članku 5. točki 3. Konvencije tumačiti neovisno ili ga valja odrediti u skladu s primjenjivim nacionalnim pravom, i drugo, u slučaju tužbe koja se istodobno temelji na odgovornosti za delikt ili prijestup, kršenje ugovornih obveza i neopravdano bogaćenje, može li sud koji je nadležan u skladu s člankom 5. stavkom 3. odlučivati i o elementima te tužbe koji nisu utemeljeni na deliktu ili prijestupu.
- 15 S obzirom na prvi dio pitanja valja primijetiti da pojam „predmeti koji se odnose na delikt, prijestup ili nedopušteni postupak” služi kao kriterij za određivanje područja primjene jednog od pravila o posebnim nadležnostima dostupnima tužitelju. Kao što je Sud već presudio u pogledu pojma „predmeti koji se odnose na ugovor” iz članka 5. točke 1. Konvencije (vidi presude od 22. ožujka 1983., Peters, C-34/82, str. 987., i od 8. ožujka 1988., SPRL Arcado i SA Haviland, C-9/87, Zb., str. 1539.), s obzirom na ciljeve i opću strukturu Konvencije, kako bi se osigurala što veća jednakost i ujednačenost prava i obveza koje proizlaze iz Konvencije za države ugovornice i osobe na koje se ona odnosi, važno je taj pojam ne tumačiti kao da on tek upućuje na nacionalno pravo jedne ili druge države o kojoj je riječ.

- 16 U skladu s tim, pojam predmeta koji se odnose na delikt, prijestup ili nedopušteni postupak valja promatrati kao neovisan pojam pri čijem tumačenju, u sklopu primjene Konvencije, valja u prvom redu uzeti u obzir strukturu i ciljeve Konvencije kako bi se osigurala njezina potpuna učinkovitost.
- 17 U svrhu osiguranja ujednačenosti u svim državama članicama valja zaključiti da pojam „predmeti koji se odnose na delikt, prijestup ili nedopušteni postupak” obuhvaća sve tužbe kojima se nastoji utvrditi odgovornost tuženika i koje nisu povezane s „ugovorom” u smislu članka 5. točke 1.
- 18 Stoga na prvi dio drugog pitanja valja odgovoriti da pojam „predmeti koji se odnose na delikt, prijestup ili nedopušteni postupak” u smislu članka 5. točke 3. Konvencije valja smatrati neovisnim pojmom koji obuhvaća sve tužbe kojima se nastoji utvrditi odgovornost tuženika i koje nisu povezane s „ugovorom” u smislu članka 5. točke 1.
- 19 S obzirom na drugi dio pitanja, valja primijetiti, kao što je već prethodno navedeno, da su vidovi „posebne nadležnosti”, koji su nabrojani u člancima 5. i 6. Konvencije, iznimke od načela u skladu s kojim se nadležnost dodjeljuje sudovima države u kojoj tuženik ima domicil te da ih kao takve valja restriktivno tumačiti. Stoga valja zaključiti da sud koji je u skladu s člankom 5. stavkom 3. nadležan za elemente tužbe koji se temelje na deliktu ili prijestupu nije nadležan za elemente te tužbe koji nisu utemeljeni na deliktu ili prijestupu.
- 20 Istina je da ima nedostataka kada o različitim vidovima istog spora odlučuju različiti sudovi, ali valja istaknuti, s jedne strane, da tužitelj uvijek ima pravo uložiti cjelokupnu tužbu pred sudovima države u kojoj tuženik ima domicil i, s druge strane, da se člankom 22. Konvencije dopušta prvom sudu pred kojim se vodi postupak da u određenim okolnostima odlučuje o cjelokupnom predmetu, pod uvjetom da između tužbi koje su uložene pred različitim sudovima postoji veza.
- 21 U tim okolnostima na drugi dio drugog pitanja valja odgovoriti da sud koji je u skladu s člankom 5. točkom 3. nadležan za elemente tužbe koji se temelje na deliktu ili prijestupu nije nadležan za elemente te tužbe koji nisu utemeljeni na deliktu ili prijestupu.

Troškovi

- 22 Troškovi podnošenja očitovanja Sudu koje su imale vlade Talijanske Republike, Ujedinjene Kraljevine, Savezne Republike Njemačke i Velikog Vojvodstva Luksemburga kao i Komisija Europskih zajednica ne nadoknađuju se. Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenoga,

SUD (peto vijeće),

odlučujući o pitanjima koja mu je Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud) uputio rješenjem od 27. travnja 1987., odlučuje:

1. **Kako bi se primjenjivao članak 6. točka 1. Konvencije, između različitih tužbi koje je isti tužitelj podnio protiv različitih tuženika mora postojati veza takve vrste da je svrsishodno održati zajedničko ročište i donijeti zajedničku odluku o tim tužbama kako bi se izbjegla opasnost od donošenja proturječnih presuda u odvojenim postupcima.**

2. (a) **Pojam „predmeti koji se odnose na delikt, prijestup ili nedopušteni postupak” upotrijebljen u članku 5. točki 3. Konvencije valja smatrati neovisnim pojmom koji obuhvaća sve tužbe kojima se nastoji utvrditi odgovornost tuženika i koje nisu povezane s „ugovorom” u smislu članka 5. točke 1.**

(b) **Sud koji je u skladu s člankom 5. točkom 3. nadležan za elemente tužbe koji se temelje na deliktu ili prijestupu nije nadležan za elemente te tužbe koji nisu utemeljeni na deliktu ili prijestupu.**

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourg 27. rujna 1988.

[Potpisi]

---

* Jezik postupka: njemački